

כריעה וקריעה

written by דוד מ' וינברג | 26.07.2026

בערב תשעה באב עליתי להר הבית. זו הייתה הזדמנות להתפלל במקום הקדוש ביותר בעולם לעם היהודי, להתאבל על האסונות הרבים שפקדו את עמנו לאורך ההיסטוריה ולשמוח על שיבתו האיטית אך הבלתי נמנעת של עם ישראל אל מקום השכינה. מערבולת עזה של רגשות.

גיליתי כי חל שיפור דרמטי באפשרויות העומדות כיום בפני יהודים וישראלים המבקרים בהר הבית בהשוואה לביקוריי הקודמים בשנת 2022. נוסף על כך, נוכחתי לדעת שיש מקום להעמקה נוספת של הנוכחות והשורשיות היהודית-ישראלית בהר. על כך בהמשך.

אולם תחילה נדרשתי להשיב לעצמי על ארבע שאלות: האם העלייה להר הבית מותרת על פי ההלכה, לנוכח קדושתו של המקום וטומאת המת המיוחסת בימינו לכל אדם? גם אם הדבר אפשרי ¹ האם אני עצמי ראוי לעלות לרגל למקום זה? האם העלייה להר הבית כדאית והכרחית? והאם מבחינה מדינית אין מדובר בצעד פרובוקטיבי וחסר אחריות?

תשובותיי לארבע השאלות הללו הן: כן; אולי; בהחלט; ובוודאי שלא.

מותר: לאחר ארבע שנות לימוד עם תלמידי חכמים, השתכנעתי כי בימינו ניתן להלך בשוליו של המתחם הרחב של הר הבית מבלי לעבור על איסור תורה ² ובלבד שהדבר יעשה לאחר הכנה ראויה מבחינה הלכתית ורוחנית, ובהדרכתם הקפדנית של גדולי תורה.

(אין ניגשים אל הרחבה המוגבהת שעליה ניצבת כיפת הסלע ואל האזורים הסמוכים לה, שכן על פי הספרות ההלכתית והמחקר המודרני, שם שכנו בית המקדש הראשון והשני ועזרותיהם.)

המדריך שלי השבוע היה הרב אלישע וולפסון, ראש כולל הר הבית, שפרסם ספר מקיף בנושא ומקיים מדי יום שיעור תורה בהר הבית.

בין האישים הבולטים שלא רק מתירים אלא אף מחייבים את העלייה להר הבית נמנים הרבנים אבי גיסר, דב ליאור, אליעזר מלמד, אליקים לבנון, ראם הכהן, שבתאי רפפורט, תמיר גרנות, צפניה דרורי, יעקב מדן, יהודה שלוש, יצחק שילת, יובל שרלו וזאב וייטמן.

ראוי: באשר לראויותי האישית להתקרב אל מקום השכינה בהר הבית, ביטחוני קטן יותר. אולם בעצם ההעזה לעשות זאת אני נסמך על זכות אבות ועל זכות בניי היקרים ³ כולם לוחמים ותיקים בצה"ל ותלמידי ישיבות בעלי מידות טובות. מעלותיהם, יחד עם הקרבנות שהקריבו ישראלים כה רבים במלחמות השנים האחרונות, מחזקות בי את התחושה כי מן השמים מביטים בעין יפה על השבתו של הר הבית אל העם היהודי, ומקבלים ברצון כל גילוי נוסף של דבקות יהודית במקום.

כדאי: כאשר העלייה נעשית כראוי, הביקור בהר הבית עשוי להיות חוויה מעוררת יראה בעוצמה יוצאת דופן. חרדת קודש והתרוממות רוח דתית פועמות במקום. הביקור בהר הבית מאפשר כוונה יתירה, ריכוז בדברים החשובים באמת בחיים, והעלאתם במהירות ובבהירות לפני ריבונו של עולם.

כמובן, אפשר וראוי לנסות להבקיע את שערי השמים מתוך כל בית כנסת ובכל תפילה בציבור, בכל מקום. אך האמינו לי: חוויית התפילה בהר הבית ² שם שערי השמים ממש ³ שונה בעוצמתה.

הבשורה המשמחת היא שבשנים האחרונות מתאפשר ליהודים להתפלל בפועל בהר הבית, ואף לשיר חרש, לרקוד מעט וללמוד תורה. יתר על כן, פעמיים ביום מתקיימים במקום מנייני תפילה מקוצרים.

משטרת ישראל הפועלת בהר הבית מתירה כיום ליהודים גם לכרוע בתפילה, ואף להשתטח אפיים ארצה בפשיטת ידיים ורגליים ⁴ כפי שנהגו להתפלל בימי בית המקדש.

במשך מאות שנים כמעט שנעלם ממקומות התפילה היהודיים ברחבי העולם מנהג ההשתחויה המלאה. זהו פולחן ייחודי להר הבית, ששב ונעשה בו בימינו.

מבחינתי הייתה זו חוויה חדשה, זרה ואף מעט מאיימת. השתחויה מלאה היא תנוחה של פגיעות מוחלטת ושל ביטול עצמי. ובכל זאת, היא הייתה גם מרוממת מאין כמותה.

הכרחי: כל אלה לא היו אפשריים לפני ארבע שנים, כאשר ביקרתי לראשונה בהר הבית במסגרת סיור לימודי של קורס מורי דרך. (אגב, אני ממליץ בחום על קורס הלימוד המקיף על אודות הר הבית בהנחיית עמותת "כפות המנעול").

באותם ימים הוגבלה מאוד כניסת היהודים להר הבית. המבקרים הוכנסו בקבוצות קטנות ולוו בידי שוטרים דרוכים ועצבניים, שהובילו אותם פנימה והחוצה במהירות המרבית. תפילה נאסרה לחלוטין, ואפילו חבישת כיפה גלויה או לבישת ציצית לא היו מומלצות.

באותה תקופה הפכו הווקף ותנועות אסלאמיות קיצוניות את הר הבית לבסיס טרור של ממש. יהודים שביקרו בהר הוטרדו קשות, נזרקו לעברם אבנים, ואף בוצעו כמה פיגועים באמצעות ירי חי מתוך המתחמים המוסלמיים שעל ההר.

דגלי דאעש, חמאס וטורקיה התנופפו אז בגלוי בהר הבית. במקביל ביצע הווקף עבודות בנייה בלתי חוקיות על ההר ומתחתיו, שבמהלכן הושמדו במזיד אוצרות ארכאולוגיים יהודיים בני אלפי שנים.

כיום, הודות לפעילות נחושה של משטרת ישראל ושל גופי המודיעין, הר הבית שקט. הכנופיות האסלאמיות הקיצוניות הורחקו מן המקום. הודות לכך שהציבור היהודי-ישראלי מגיע לבקר

בהר במספרים הולכים וגדלים, נאלצה ממשלת ישראל לבסס את שליטתה הריבונית במקום, ולאפשר, בזהירות ובאופן מוגבל, ביטויים מסוימים של תפילה יהודית.

ואכן, האווירה שפגשתי בהר הבית הייתה רגועה, ואף חגיגית. באוויר הורגשה רוחניות, לא מתיחות פוליטית. נוכחות המשטרה הייתה משמעותית, אך גם נינוחה, מסייעת ותומכת.

שהיתי בהר כמעט שעתיים, לצד כמה קבוצות גדולות של גברים, נשים וילדים ישראלים² ואפילו תינוקות בעגלות. לא נשמע ולו רחש של מחאה מצד איש. היהודים הקפידו שלא להפר את הכללים (שלמרבה הצער עדיין אוסרים הכנסת סידורים וחומשים להר), והמוסלמים לא פצו פה.

חלפנו סמוך לקבוצה גדולה של תלמידות בית ספר מוסלמיות ומורותיהן, כולן עטויות חיג'אב, ברחבה הסמוכה למסגד אל-אקצא. המפגש עבר בשקט ובשלווה. איש לא התרגז, איש לא ביטא עוינות. האוכלוסייה הערבית-מוסלמית והאוכלוסייה הישראלית-יהודית גילו סובלנות הדדית³ או לפחות התעלמו זו מזו.

לכן אינני סבור כי ביקוריהם של יהודים בהר הבית ותפילתם בו הם צעד פרובוקטיבי וחסר אחריות. אין הכרח שהדבר יהפוך לעימות פוליטי. להפך: לדעתי הגיעה העת להעלות יוזמה מדינית חדשה להקמת בית כנסת בהר הבית, אשר תעגן את זכויותיהם של היהודים ושל מדינת ישראל במקום⁴ באמצעות הידברות, ואולי אף בהסכמה אזורית.

אחת התובנות המרכזיות שרוכשים בביקור בהר הבית⁵ ושאינה מוכרת לרוב הציבור⁶ היא שיש שם שפע של מקום. ברחבת הר הבית העצומה קיימים שטחים נרחבים שאינם מפותחים, ואף אזורים שוממים כמעט לחלוטין.

אפשר בהחלט להקים בית תפילה יהודי בפינה הדרום-מזרחית או הצפון-מזרחית של ההר, מבלי לפגוע כהוא זה במתחמים המוסלמיים או במנהגי התפילה הנהוגים בהם.

כמה מן הרבנים הבולטים, ובהם רבה של צפת, הרב שמואל אליהו, תומכים כיום בהצעה זו, שאותה העליתי לראשונה לפני שתים-עשרה שנה. ניתן לעצב, בהידברות, הסדרים של חלוקת מקום וחלוקת זמנים, בדומה להסדרים הנהוגים במערת המכפלה בחברון.

ושוב: איש אינו צריך לחוש מאוים מנוכחותם של יהודים המתפללים בפינה צדדית של ההר הקדוש, אלא אם כן התנגדותו לביקורי יהודים ולתפילתם נובעת משלילה מוחלטת של זכויותיו ההיסטוריות והילידיות של העם היהודי בירושלים ובארץ ישראל.

בדרכי החוצה מרחבת הר הבית קרעתי את חולצתי לאות אבל על חורבן בית המקדש הראשון והשני שעמדו בעבר במקום הזה⁷ כפי שעושה אבל יהודי עם פטירתו של קרוב משפחה מדרגה ראשונה.

אותה קריעה של אבל, לצד הקריעה שקיימתי קודם לכן בתפילה, היו סוגריים רבי-עוצמה

שחתמו ביקור מטלטל ומעורר השראה בהר הבית.

פורסם באתר ערוץ 7, בתאריך 28 ביולי 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.